

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

WYDAWNICTWO KURJI DIECEZJALNEJ.

Adres Redakcji: Siedlce, Kurja Diecezjalna.

W sprawach prenumeraty i innych administracyjnych adres: W-ny Ks. M. Stefanowski, Siedlce.

Zeszyty zamienne i egzemplarze recenzyjne należy nadsyłać pod adresem Redaktora, ks. Juljana Rystera, Siedlce.

DZIAŁ URZĘDOWY.

I. Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

1) Treść „*Acta Apostolicae Sedis*” № 13—z 31—XII—1923 r.

Acta Pii PP. XI: *Sacrum Consistorium:* Consistorium secretum diei 20 decembris 1923, p. 605; Consistorium semi-publicum diei 23 decembris, p. 612.

Acta SS. Congregationum: *Suprema S. C. S. Officii:* I. Decretum proscriptionis operis, p. 615; II. Epistola super eodem decreto, p. 616.

Diarum Romanae Curiae.

Indices vol. XV, an. XV. 1923.

2. **Konsystorz.** Na Konsystorzu, odbytem w Watykanie w d. 20 grudnia 1923 r. Ojciec Św. Pius XI wygłosił wobec Członków Św. Kolegium przemówienie, w którym wyraził boleść swoją z powodu, że dotąd nie zapanował pokój pożądany w Europie, że On nie może ulżyć nędzy ludów w takim stopniu, jakby tego pragnął, że także więzionemu arcyb. Cieplakowi oraz jego współtowarzyszom kapłanom nie zdoła udzielić obecnie pomocy innej prócz modlitwy. Ale i w tym czasie niejednej doznał Ojciec św. pociechy: tu wymienił najpierw kongresy eucharystyczne, które odbyły się w Paryżu i w Genui, potem uroczystości na cześć św. Tomasza z Akwinu i św. Józafata Kuncewicza, dalej odwiedziny króla hiszpańskiego, który złożył „najszlachetniejsze dowody swej wiary i swego przywiązania do Stolicy św.” A wreszcie z radością uwiadomił Ojciec św. kardynałów o uspokojeniu Irlandji.

Poczem zamianowani zostali dwaj kardynałowie: Ewaryst Lucidi, asesor Kongregacji Konsystorzalnej i Aureljusz Galli; wręczenie kapeluszków Kardynalskich odbyło się na Konsystorzu publicznem w d. 23 grudnia.

Kolegium kardynalskie liczy obecnie 64 członków, z których 33 należy do narodowości włoskiej, a 31 do innych: Francja ma 7, Hiszpanja i Rzesza Niemiecka po 4, Polska, Austrja, Anglja i Stany Zjed. po 2, Belgja, Holandja, Irlandja, Portugalja, Węgry Kanada, Brazylja i Czecho-Słowacja po jednym.

II. Zarządzenia Ordynariatu.

1. Dekret w sprawie bractwa Trzeźwości.

Biskup Podlaski.

Na mocy dekretu św. Oficjum z dn. 21 Maja 1914 r.¹⁾, bractwo Trzeźwości może erygować biskup diecezjalny. W ten sposób erygowane bractwo nie potrzebuje specjalnej agregacji, lecz na mocy erekcji posiada następujące łaski i przywileje, których bliższe określenie należy do biskupa diecezjalnego.

W naszej diecezji: 1) „Bractwo Trzeźwości“ będzie nosiło pełny tytuł: „Bractwo Trzeźwości św. Józefa“; 2) świętem tytularnem bractwa będzie dzień 19 marca; 3) cztery święta, w których członkowie będą zyskiwali odpusty zupełne, są następujące: Boże Narodzenie, niedziela Wielkanocna, Wniebowzięcie N. M. P., Wszystkich Świętych; 4) odpusty cząstkowe 7 lat i 7 kwadragen członkowie bractwa będą zyskiwali: d. 2 lutego (święto Oczyszczenia N. M. P.) w niedzielę Pięćdziesiątnicę (zapustną), w dzień św. Szymona i Judy i w I niedzielę Adwentu.

Dan w Siedlcach, dnia 4 stycznia 1924 r.

W zast. † *Czesław Sokółowski* Biskup Sufragan Podlaski
Kancelarz Kurji

Prałat Dom. J. Ś., Kanonik katedralny ks. *Juljan Ryster.*

2. List pasterski J. E. Ordynariusza na dzień rocznicy koronacji Ojca św.

HENRYK PRZEŹDZIECKI

z Bożego zmiłowania i łaski Stolicy Apostolskiej

Biskup Podlaski.

Duchowieństwu i wiernym diecezji Podlaskiej pozdrowienie w Panu i błogosławieństwo pasterskie.

Chrystus Pan rzekł do Apostoła Symona, syna Jony: „A ja tobie powiadam, iż ty jesteś opoka, a na tej opoce zbuduję kościół mój; a bramy piekielne nie zwyciężą go“ (Mat. XVI. 19.) Słowa te mógł wyrzec i skutek im zapewnić jedynie Bóg, jako ten, który silniejszy jest ponad wszelkie moce piekielne, jako ten, który wie, że nikt i nic mu się oprzeć nie zdoła.

Na Piotrze—Opoce zbudował Chrystus Swój Kościół, do którego z łaski Bożej należymy. Na tej Opoce stoi niewzruszenie Kościół już wieków 19 i stać będzie do końca świata. Piotr żyje w swych Następcach. Każdy Następca Piotra, to drugi Piotr, to widzialna Głowa Kościoła, to nieomylny Nauczyciel Prawdy, dierżący w swych rękach klucze Królestwa niebieskiego. Kto z Papieżem, ten stoi na mocnym fundamencie, na opoce, w błędach nie chodzi, prawdą się karmi, przez

¹⁾ ob. Acta Apostolicae Sedis, 1914, v. VI. p. 309—310.

Papieża otrzymuje łaski, Krwią Chrystusową wysłużone. Do Piotra i jego Następców należy pasterzowanie nad całym światem. Piotr i jego Następcy mają paść i pasą wszystkie owce i wszystkie baranki Chrystusowe.

Następcy Piotra mają swą stolicę biskupią tam, gdzie ją miał i gdzie umarł śmiercią męczeńską Piotr święty, w Rzymie. Każde serce katolickie zwraca się do Rzymu, do Ojca świętego, do Głowy widzialnej Kościoła Chrystusowego.

Jestem od kilku miesięcy w Rzymie i widzę tutaj ludzi ze wszystkich części świata, i mówiących najróżnorodniejszymi językami: biskupów, kapłanów, zakonników, zakonnice, młodych lewitów, wyznawców Kościoła i poza Kościołem będących, widzę ich na ulicach, widzę rozmodlonych w świątyniach, widzę ciągnących do Watykanu, siedziby Ojca świętego, wchodzących ze skupieniem, wychodzących rozradowanych, podniesionych na duchu, bo oto, ujrzeli Namiestnika Chrystusa Pana, słowo jego usłyszeli, znak błogosławieństwa otrzymali.

Przed kilkoma dniami nappełniło swym gwarem Watykan siedem tysięcy dzieci, a wśród nich stanął Ojciec święty, Pius XI, do młodych umysłów i serc przemówił, i spoglądając w rozradowane twarzyczki, błogosławił. Co za wzruszający widok, a zarazem pełen pociechy na przyszłość, gdy to młode pokolenie wyrośnie.

Zwyczajem corocznym obecnie w Rzymie w kościele św. Andrzeja della Valle, jako w oktawie Trzech Królów, odprawiane są nabożeństwa w przeróżnych obrządkach i językach na znak jedności wiary, jedności Kościoła katolickiego, jedności jego Głowy. W świątyni tej płyną z tysiąca serc ludzkich gorące prośby do Pana Zastępców o zgodę, pokój i jedność wśród narodów. Dałby Bóg, aby ściany tej świątyni rozszerzyły się na świat cały, aby tak jak w niej zjednoczone narody w braterskiej miłości modlą się, to braterstwo i miłość na całym świecie panowały.

W Rzymie tem silniej i głębiej odczuwa się i widzi własnymi oczyma, jak wielkim darem Chrystusa Pana jest, że nam zostawił Swego Namiestnika na ziemi, widzialną Głowę Kościoła w osobie Piotra i każdorazowego Jego Następcy, tu, w Rzymie, najwyraźniej odczuwa się, że świat cały przeznaczony na to, aby był jedną rodziną, której ojcem Papież. I Papież wyciąga ręce do świata całego, błogosławi i woła: Chodźcie do mnie wszyscy, miłujcie się społecznie; na dobre, bo Chrystusowe, pastwiska was prowadzę; chodźcie do mnie, bramy niebios przed wami otwieram.

W Rzymie z piersi wyrywa się okrzyk:

Chryste Panie, jakieś z miłości ku nam mocą boską zamknął się pod postacią chleba i wina, tak też tą samą mocą z tej samej ku nam miłości w człowieku, wybranym na Stolicę Piotrową, zamykasz dar nieomyślności nauczania rzeczy Wiary, zamykasz w nim moc niepożyłą, której nawet bramy piekielne nie zwyciężą.

Bądź pochwalony, Chryste Panie, za te cuda Twej potęgi i Twej miłości ku nam. Rozpal ogniem Dnym serca tych, którzy w Namiestniku Twym nie widzą ojca swego, Głowy Kościoła Twego. Spraw, aby jaknajprędzej była jedna owczarnia i jeden pasterz.

Jezu Dołry! Już dosyć tych kłótni, tych waśni, tych nienawiści pomiędzy narodami! Niech Twa Krew Przenajświętsza zagasi pożar nienawiści i da światu łaskę braterstwa, zgody, miłości, a nad swia-

tem całym Pasterza, do któregoby każde usta i każde serce wołało: Ojciec święty!

Ukochani moi! My Polacy Kościołowi katolickiemu nie tylko zawdzięczamy to, że od wleków żyjemy w świetle prawdziwej Wiary, że przez Kościół katolicki ułatwioną mamy drogę do nieba, lecz ponad to Kościół zawsze był dla nas i jest dobroczyncą w sprawach doczesnych. Bez Kościoła katolickiego przestalibyśmy być narodem polskim, rozplynęlibyśmy się i zniknęli w innych narodach. Stolica Apostolska, gdy nas przemoc wrogów na trzy części rozdarła i w kajdany niewoli skuta, nigdy rozbioru Rzeczypospolitej nie uznała. W godziny najcięższe niewoli naszej, gdy inni milczeli, Stolica Apostolska śmiało w obronie naszej głos zabierała. A podczas ostatniej wojny czyż nie ś. p. Papież Benedykt XV nawoływał świat cały do pomocy ofiarom wojny w Polsce, szczególnie dzieciom i wdowom? I czyż nie Papież Benedykt XV słał hojne ofiary dla Polski? Benedykt XV pierwszy począł zrywać pęta niewoli naszej. Oto, gdym w roku 1916 klęczał u stóp Jego i mówił Mu o krzywdach, które nas spotykają ze strony Rosjan i Niemców i wołał, że z wojny obecnej musi się narodzić wolna i niepodległa Polska, Ojciec święty nie tylko bolał nad cierpieniami naszymi i utwierdzał wiarę moją w zjednoczenie Ojczyzny, lecz na znak kończącego się ucisku, oddzielił Podlaską diecezję, skasowaną przez rząd rosyjski, od Lubelskiej, mianował biskupów i przysyłał Swego Delegata do Polski. Delegatem tym był prałat Achilles Ratti, któregoście widzieli na Podlasiu, którego zna cała Polska, i On ją zna, i który obecnie, jako następca św. Piotra, zasiada na Jego Stolicy pod imieniem Piusa XI. On u nas pracował od pierwszej chwili organizowania się Państwa polskiego; łaski Benedykta XV szły przez Jego ręce do Polski; mądrą swą radą popierał poczynania biskupów polskich, w godziny najazdu bolszewickiego nie opuścił nas, lecz z nami pozostał; wszystko, co mógł, dla Polski czynił; Polskę ukochał, drugą Swą ojczyznę nazwał. Dano mi to wielkie serce bliżej poznać, towarzyszyłem bowiem Prałatowi Achillesowi Ratti w podróży do Polski, prawie codziennie z Nim rozmawiałem, i jako Papież pozwolił mi najmiłościwiej kilka razy dłużej z Sobą obcować. On nas miłuje miłością bardzo wielką i wszystko dla nas uczynić gotów. Pomagajmy Ojcu św. w tej pracy dla nas naszym życiem dobrem i nie żądajmy, aby On Ojciec wszystkich narodów, pamiętał jedynie o nas, aby tylko dla naszego narodu był ojcem, a dla innych ojczymem.

Dnia 12 lutego przypada druga rocznica koronacji Piusa XI tiarą papieską. Ukochani moi! Złączmy się we wspólnej modlitwie i prosimy gorąco; aby Bóg zachował nam Piusa XI w najdłuższe lata, aby dał Mu siły do spełniania najcięższego na świecie urzędu, aby pozwolił Mu widzieć złączonych z Kościołem, będących jeszcze poza Kościołem, aby pobłogosławił trudom i wysiłkom Jego nad zaprowadzeniem na świecie Pokoju Chrystusowego.

W tym celu w kościele katedralnym dnia 12 lutego o godzinie 10-tej rano będzie odprawione uroczyste nabożeństwo, w innych zaś kościołach w d. 17-tym lutego, po sumie będzie odśpiewany hymn „Te Deum laudamus“ z odpowiednią modlitwą na intencję Ojca świętego, podług wydanej instrukcji do księży Dziekanów. (ob. niżej).

Prosimy wszystkich Wiernych, aby, kto może, przyjął na intencję Ojca świętego Komunię świętą, aby rodzice z dziećmi dnia 12-tego

lutego odmówili na intencję Papieża w pacierzu jedno „Ojcze nasz“ i „Zdrowaś“.

W Seminarjum większem i mniejszem dnia 17-tego lutego odbędzie się akademja na cześć Jego Świątobliwości Papieża Piusa XI.

W stowarzyszeniach młodzieży, w związkach chrześcijańskich, w szkołach, tam, gdzie to będzie możliwe, pragniemy, aby były wygłoszone odpowiednie odczyty lub pogadanki o Ojcu świętym Piusie XI.

Ufamy, że zwłaszcza w Siedlcach najuroczyściej odbędzie się akademja ku czci Ojca świętego. Polecając całą sprawę uroczystego obchodu drugiej rocznicy koronacji Ojca świętego Piusa XI sercem synowskim Duchowieństwa i Wiernych, przesyłamy Wam, Ukochani w Chrystusie, z polecenia Ojca świętego, nowe błogosławieństwo Apostolskie, które Ojciec święty udzielił podczas audiencji mojej dnia 28 grudnia 1923 roku, całej diecezji Podlaskiej i każdemu domowi.

List ten Wielebne Duchowieństwo odczyta w niedzielę, dnia 10 lutego, podczas nabożeństw zamiast kazania.

Dan w Rzymie, za Bramą Flamińską, dnia 10 stycznia 1924 r.

† HENRYK biskup

Z Kurji Diecezjalnej.

1. Zarządzenie na dzień rocznicy koronacji Ojca Św.

KURJA DIECEZJALNA

Siedlce, dnia 10 stycznia 1924 r.

PODLASKA

Do

JWKs. Dziekana dekanatu (*rozestano cyrkularz do wszystkich księży Dziekanów*).

Wielkie serce obecnego Ojca Świętego Papieża Piusa XI dla naszej Ojczyzny pobudza do okazania najwyższego uczucia miłości synowskiej i wdzięczności względem Jego osoby. Stąd po całej Polsce odbędą się uroczyste obchody w dniu, w którym wypada rocznica koronacji Jego Świątobliwości lub w najbliższą po tym dniu niedzielę.

Diecezja nasza ma głęboko w sercu zapisane łaski i dobrodziejstwa, jakie otrzymała z rąk obecnego Ojca Św., toteż obchód rocznicy koronacyjnej Jego Świątobliwości będzie dla nas wielkim świętem, powszechnie w diecezji obchodzonym.

W tym celu JJXX Zarządcy wszystkich bez wyjątku kościołów w d. 10 lutego r. b. wiernym zebraniem na sumie (ewentualnie i na prymarji) zapowiedzą uroczyste nabożeństwo na dz. 17. lutego przepisane.

D. 17. lutego r. b. w czasie sumy wygłoszą naukę na temat: „Pius XI, jego wielkie serce dla narodu polskiego, nasz obowiązek wdzięczności dla Papieża“, po sumie odśpiewane będzie Te Deum i modlitwa za Ojca Ś. ¹⁾

¹⁾ Materiały do nauki: Bp J. S. Pelczar—Obrona Religji katolickiej, Przemyśl, 1911 r., t. I, str. 169; Ks. J. Andrasz T. J.—Pius XI Ojcem chrześcijaństwa, 1922 r. (broszurka); Głosy katolickie Nr. 88, 169—170 r. 1922—Pius XI na stolicy Piotrowej, str. 90, 126, 196—r. 1923—Co Rzym dał Polsce, str. 109; Przegląd Powszechny, 1916 r., t. 132, str. 1 i 167—Czem jest Papież dla świata; 1922 r., zesz. marcowy, str. 163—Pius XI; Wiadomości Diecezjalne Podlaskie, 1919 r., str. 142, 212; r. 1922, str. 43, 54—55, 115—122).

Ofiary zebrane w kościołach na tace w tym dniu przeznacza się w całości na Fundację dla inwalidów wojennych im. Papieża Piusa XI, o czym należy uprzedzić wiernych i zachęcić ich do składania ofiar na ten cel. Przy przesyłaniu ofiar do Kurji należy ściśle zachować stat. 59, 6-o oraz 81, 7-o.

Należy się zatroszczyć o to, aby na nabożeństwie byli obecni przedstawiciele władz i urzędów miejscowych oraz szkoły, o ile dla szkół nie będzie specjalnego z powyższego powodu nabożeństwa.

W miejscowościach, gdzie są księża prefekci, należy w tym dniu urządzić w szkołach obchód tej uroczystości.

W miastach i miasteczkach bezwzględnie, a po wsiach kościelnych, gdzie to możliwe, księża proboszczowie urządzają obchody, uroczystości, pozakościelne dla wszystkich wiernych (akademje).

Stowarzyszenia kulturalne Polskiej młodzieży uczczą ten dzień obchodami na cześć Ojca Świętego.

Księża Dziekani powyższe jak najrychlej zakomunikują Duchowieństwu kondekanalnemu.

Wikariusz Generalny

† Cz. Sokołowski

Biskup Sufragan Podlaski

Notariusz, Szambelan hon. J. Ś. ks. E. Pacewski.

2. Ogłoszenie o święceniach wyższych. W myśl kan 998—1000 niniejszem poleca się wszystkim WWJJXX Proboszczom, aby, po otrzymaniu niniejszego, w najbliższą niedzielę ogłosili z ambony ludowi, zebranemu na sumie: „Kandydatami do przyjęcia święceń kapłańskich w dniu 24 lutego r.b. są następujący diakoni—alumni Seminarjum tutejszego: Zawadzki Michał; Pniewski Czesław; Andrzejuk Józef, urodzony w par. Międzyrzec; Nienaltowski Stefan, ur. w par. Czyżew, diec. Płockiej; Jakubczak Edward, ur. w par. Wyszaków, diec. Płockiej i Łapaj Antoni, ur. w par. Irządze, diec. Kieleckiej; ponadto kandydatami do święceń subdiakońskich w r. bieżącym są następujących alumni tegoż Seminarjum: Jankowski Waław, ur. w par. Skrwilno, diec. Płockiej; Świerczewski Marjan, ur. w par. Skórzec, od dłuższego czasu zamieszkały z rodzicami w Siedlcach; Pyziółek Tomasz, ur. w paraf. Wodynie; Filipiuk Bernard, ur. w par. Gęś i Terlikowski Jan, ur. w par. Hadynów—ktoby widział o jakiej przeszkodzie, na sumieniu obowiązany jest w ciągu tygodnia zawiadomić o tem proboszcza“.

W razie zameldowania przeszkody należy spisać odpowiedni protokół i wraz z opinią o zeznającym niezwłocznie przesłać do Kurji w Siedlcach.

3. Examen ad beneficia curata. Vi stat. 90 Nostrae Synodi Dioecesanæ in aedibus Curiae Dioecesanæ in Siedlce die 18 septembris 1924 an. hora 9 matutina peragetur examen ad beneficia curata in scriptis, juxta praescriptum stat. 90, 1-o, necnon orale juxta programma jam stabilitum (cf. *Wiadomości Diecezjalne Podlaskie*, 1920, str. 59—62) hoc tamen praecauto, quod omnes RRDDExaminandi de omnibus ac singulis statutis instructionibusque ad ea adnexis Synodi Nostrae Dioecesanæ ex anno 1923, in periculo e Theologia pastoralis subeundo, exactam rationem reddere omnino tenentur.

4. Programma examinis neopresbyterorum pro 1924 an.

Vi stat. 89 Synodi Dioecesanæ ex an. 1923 in aedibus Curiae Dioecesanæ in Siedlce die 25 septembris 1924 an., hora 9 matutina,

peragetur examen orale neopresbyterorum juxta programma, quod sequitur: *)

E Scriptura Sacra. 1. Natchnienie Pisma św. Kanon ksiąg świętych. Księgi apokryficzne. Księgi zaginione.

(Odpowiedzi podług dzieła ks. dra Antoniego Szlagowskiego — *Wstęp ogólny... do Pisma św.*, Warszawa, 1907, t. I, str. 26 — 162 lub ks. J. Kruszyńskiego — *Wstęp ogólny... do Pisma św.*, Włocławek, 1915, str. 41—187.)

2. Ewangelje synoptyczne.

(Odpowiedzi podług ks. A. Szlagowskiego — *Nowy Testament* Warszawa, 1913, 2 wyd., str. 21 — 29; 150 — 153; 218 — 222. Do odczytania poleca się dzieła ks. Kaczmarczyka — *Ewangelje, studjum krytyczne*, Kraków lub ks. W. Szczepańskiego — *Cztery Ewangelje wstęp...* Kraków, 1916, cz. I.)

3. Krótki kementarz na pierwsze 10 rozdz. Ewangelji podług św. Mateusza — z dzieła ks. W. Szczepańskiego — *Nowy Testament, I. Cztery Ewangelje*, Kraków, 1917, cz. II, str. 1 — 61.

E Theologia Dogmatica. Tractatus de religione. Theoria revelationis. Demonstratio christiana. Demonstratio catholica — de Ecclesia et Romano Pontifice.

(Responsiones praeparandae juxta textum A. Tanquerey — *Synopsis Theologiae Fundamentalis*, ed. novissima vel alterius auctoris e recencioribus).

E Theologia Morali. De fundamento moralitatis. De actibus humanis psychologicie et moraliter spectatis. De legibus. De conscientia. De peccatis. De virtutibus in communi. De fide, spe et caritate.

(Responsiones praeparandae juxta textum Prümmer — *Manuale Theol. Moralis*, Friburgi Brisg., t. I, ed. 2 et summatim ejusdem — *Vademecum Theol. Moralis*, ibidem, pag. 3-129 vel A. Tanquerey — *Synopsis Theol. Moralis et Pastoralis*, t. I ed. novissima et summatim ejusdem — *Brevior Synopsis Th. Mor. et Past.*, adhiberi possunt compendia a Noldin, Aertnys et aliis exarata, sed semper ratio Novi Codicis Juris Canonici habenda est.

E Theologia Pastoralis. Ogólne zasady pasterzowania podług dzieła ks. dra K. Dębińskiego — *Podręcznik praktyczny Teologii pasterskiej*, Warszawa, 1914, t. I cały i Synodu Diecezjalnego z 1923 r., stat. 82—136 wraz z *Dodatkami XII—XXIX*.

Ex Jure Canonico. Introductio in Jus ecclesiasticum. De fontibus et normis generalibus juris ecclesiastici. De personis — de clericis in genere et specie. De confessariis et capellanis religiosarum. De laicis.

(Responsiones praeparandae juxta op. Prümmer — *Manuale Juris Ecclec.*, Fribr. Brisg., 1920, ed. 2 vel 3, pag. 1—221, 245 — 250, 338—348 et textum Codicis Juris Canonici ac Synodi Dioecesanae ex 1923 a., stat. 1—136 unacum adnexis I-XXIX. Subsidio esse potest op. ks. Grabowski — *Prawo kanoniczne*, Lwów, 1921, str. 1—145).

Ex Historia Ecclesiastica. 1. Wstęp do dziejów Kościoła. Starożytność chrześcijańska. (Okres I i II).

(Odpowiedzi podług całkowitej treści dzieła B-pa W. Krynickiego — *Dzieje Kościoła Powszechnego*, Włocławek, 1914, 2 wyd., str. 1—158; do odczytania poleca się dzieło ks. Szcześniaka — *Dzieje Ko-*

*) Szczegółowy program ob. *Wiad. Diec. Podl.* 1920, str. 55—59.

ciola katol. w zarysie, Warszawa, 1902, t. I; Hergenröther — *Historja Powszechna Kościoła katol.*, Warszawa, 1901, t. I—III).

2. Patrologja w zarysie podług dzieła B-pa W. Krynickiego — *Wy-mowa święta*, 2 wydanie.

E Liturgica. Wiadomości wstępne. O środkach rozwinięcia kultu. (Odpowiedzi podług dzieła B-pa A. J. Nowowiejskiego — *Cere-monjał parafjalny*, Płock, 1916, t. I, str. 1—86 oraz konieczne prze-czytanie dzieła B-pa Fischera — *Konsekracja kościoła*, Przemyśl, 1911; do odczytania dzieło B-pa A. J. Nowowiejskiego — *Wykład Liturgji Ko-sciola katolickiego*, Warszawa, 1893, t. I, cz. I.)

Ex Homiletica et Catecnetica. Metodyka nauczania religji. (Odpowiedzi na wszelkie kwestje, umieszczone w dziele ks. Spirago — *Metodyka nauczania religji*, tłum. ks. Galanta.

Insuper omnes RRDD. Neopresbyteri adferre secum omuino te-nentur duas conciones a se exaratas et distincte conscriptas, alteram cum themate:

„Kazanie na święto Wniebowzięcia N. M. P. — o uzasadnieniu wiary i nauki Kościoła o wniebowzięciu, a wpływającym stąd najwyższem w niebie i na ziemi uwielbieniu Boga Rodzicy“. (Pomoce: ks. dr. P. Kremer — *Wniebowzięcie Boga Rodzicy w wierze i teologii współcze-nego Kosciola*; ks. dr. M. Sieniatycki — *Teologiczne podstawy do dogma-tycznego orzeczenia Wniebowzięcia z ciałem Matki Boskiej, odbitka z księgi pamiątkowej kongresu marjańskiego we Lwowie*), alteram vero cum themate:

„Kazanie z okazji kolekty na cele diecezjalne. Program zasadni-czy pracy wiernych dla dobra Kościoła polega na łączności z bisku-pem diecezjalnym w koniecznej i bezwzględnej współpracy, zrozu-mieniu i popieraniu jego wskazań i zamierzeń“. Do odczytania Listy pasterskie arcybiskupa J. Bilczewskiego t. I. Listy pasterskie J. E. Ordynariusza ob. *Wiadomości Diec. Podlaskie* oraz *Instrukcje Synodalne* z 1923 r.

5. **Elencbus examinandorum ad „beneficia curata“.** RRDD.: Brudnicki Sigismundus, Brijalski Josephus, Dąbrowski Michael, Denisiuk Adam, Frelek Vladislaus, Grzybowski Constantinus, Kornilak Alexander, Kosmulski Stephanus, Kucia Thomas, Kudłacik Vladislaus, Makarewicz Joseph, Milik Venceslaus, Nowek Stanislaus, Orłowski Vincentius, Pogonowski Vladislaus, Próchniewicz Stanislaus, Rowicki Polycarpus, Skrzymowski Antonius, Urbański Josephus, Za-rych Petrus, Zym Martinus. Insuper RD. Joannes Trzęsiec, qui anno 1922 examen orale congruenter subiit, ad examen in scriptis e homi-letica practica sebeundum invitatur.

6. **Elencbus convocatorum ad examen neopresbyterun subeundum.** III Examen. RRDD.: Błachnio Vladislaus, Godlewski Joannes, Latuszek Onuphrius, Leśniowski Stanislaus, Nazarewicz Stephanus, Niesłony Josephus, Osiński Franciscus, Piesik Stephanus, Zalski Alexander, Zarębski Stanislaus — omnes juxta programma an. cur. et in-super RD. Michalik Franciscus juxta programma 1923 anni.

II Examen. RRDD.: Dragan Petrus, Filipowicz Stanislaus, Jacho-wicz Stanislaus, Ławicki Stanislaus, Nojszewski Joannes, Sidor Jo-sephus, Stokowski Marcellus — omnes juxta programma an. cur.

I Examen. RRDD.: Izdebski Casimirus et Kępiński Stanislaus — juxta programma an. cur.

Insuper III examen juxta programma 1923 an. supplere dumtaxat

tenentur: RD. Błachnio Vladislaus ex Jure canonico, RD. Bożyk Dominicus ex Jure canonico et Historia ecclesiastica, RD. Scibiorek Stephanus ex Jure canonico et Theol. pastorali, RD. Turski Bronislaus ex Jure canonico et Theol. dogmatica.

Siedlce, die 19 Januarii 1924 a.

Vicarius Generalis Episcopus Aux. Podlachiensis † *Ceslaus Sokołowski*.
Cancellarius Curiae

S. S. Praelatus Dom., Canonicus Cap. Cathedr. *Julianus Ryster*.

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa.

Ks. Ludwik Romanowski, dziekan i proboszcz z Białej oraz *ks. Antoni Suracki*, proboszcz z Trzebieszowa — odznaczeni zostali godnością Szambelanów tajnych Jego Świątobliwości.

Ks. Msgr Eugenjusz Pacewski, notariusz Kurji, zwolniony ze stanowiska kapelana przy więzieniu Siedleckim; *ks. dr. Józef Opielka*, notariusz Kurji, mianowany jednocześnie kapelanem więzienia; *ks. Onufry Latuszek*, wikariusz par. Łaskarzew, przeniesiony na także stanowiska do Przesmyk i *ks. Stefan Piesik* z Janowa do Łaskarzewa.

Zmarł d. 20 b. m. s. p. *ks. Jarosław Rejowicz*, prof. Sem. Diecez.

Z Komisji wykładni statutów synodalnych z 1923 r.

Wyjaśnienia i uzupełnienia niektórych statutów z racji otrzymanych świeżo przez J. E. Ordynariusza łask i przywilejów od Stolicy Apostolskiej.

Statut 24.

J. E. Biskup Ordynariusz, na mocy dekretu Św. Penitencjarji Apostolskiej z d. 7 listopada 1923 r. Nr. 1847/23, otrzymał osobisty przywilej na czas rządów diecezją Podlaską, iż wierni mogą uzyskać *odpust zupełny*: 1—o gdy będą obecni na pierwszej Mszy św. pontyfikalnej w znaczniejszych miejscach naszej diecezji przez tegoż Najdostojniejszego Arcypasterza odprawianej, 2—o gdy w czasie wizyty kanonicznej, przez tegoż Najdostojniejszego Arcypasterza odbywanej, odwiedzą pobożnie wizytowany kościół, albo kaplicy bądź publiczną, bądź też półpubliczną. Warunki zyskania odpustu zwykle. O powyższem Wielebne Duchowieństwo zawiadomi wiernych podług punktu 1 Instrukcji, podanej w Dodatku Nr. 1 (Synod diec. Podl. str., 209).

Statut 134.

Na pytania: 1) czy w parafjach, gdzie pracuje więcej, niż jeden kapłan, należy organiście, o ile pomaga w prowadzeniu kancelarii parafjalnej, płacić połowę, dochodów kancelaryjnych i potrącać mu połowę wydatków na kancelarię ponoszonych?

Odpowiedź: Tak, gdyż to wypływa z zestawienia § 34 z paragrafem 32 Regulaminu dla Organistów diecezji Podlaskiej (Synod diec. Podl., str. 267), zatwierdzonego przez stat. 134.

2) Czy zastrzeżenie uczynione w § 34 Regulaminu ogólnego dla organistów diec. Podl.: „o ile organista pomaga w prowadzeniu kancelarii“ należy rozumieć w tem znaczeniu, że obok organisty *ks. proboszcz*, ma prawo mieć kogo innego do pomocy w kancelarii parafjalnej?

Odp. Jeśli organista nie umie prowadzić kancelarii, prowadzi ją niedbale lub nie stosuje się do wskazówek i wymagań *ks. proboszcz*

szcza, który, w myśl obowiązujących przepisów prawa (Kod. Cyw. Kr. Pol. tyt. IV o aktach st. cyw. § 71—94 i stat. 117, 9° i 122), sam jeden jest odpowiedzialny za kancelarję parafjalną, ks. proboszcz może usunąć organistę od zajęć kancelaryjnych i pozbawić go dochodu, stąd wpływającego, a czynność tę powierzyć osobie przez siebie wybranej. Organisty jednak, który umie prowadzić kancelarję i prowadzi ją sumiennie, w myśl § 9, b „Wzoru umowy z organistą” (Synod d. podl., str. 271), zatwierdzonego przez stat. 134, od tego zajęcia usuwać, ani też dochodów z kancelarji pozbawiać nie wolno, chyba by ks. proboszcz sam osobiście kancelarję prowadził i akta na obydwie ręce osobiście sporządzał.

3). Czy wolno na posadach organistów trzymać ludzi niefachowych lub też zastępstwo powierzać kobietom zakonnym albo świeckim.

Ódp. Nie wolno pod żadnym pozorem, a to w myśl §§ 1, 2 i 10 Regulaminu og. dla org. diec. Podl. (cyt. w., str. 264 i 266), zatwierdzonego przez stat. 134.

Statut 136.

Odnosnie do „Bractwa nauki chrześcijańskiej” wyjaśnia: 1° w diecezji Podlaskiej Bractwo to ma za patrona św. Rodzinę, stąd w każdej parafji nosi nazwę: „Bractwo nauki chrześcijańskiej pod wezwaniem św. Rodziny w parafji NN, diecezji Podlaskiej”.

2° Słowa podane w punkcie 3, dodatku n. XXIX, należy rozumieć w ten sposób, że o ile Władza Diec. nie wyznaczyła osobnego promotora, proboszcz miejscowy jest kierownikiem i posiada wszystkie prawa promotora, wymienione w synodalnej instrukcji o bractwach (dodatek n. XXVII);

3° przy układaniu statutów „Bractwa nauki chrześcijańskiej” podług instrukcji i wzoru podanego: w dodatku n. XXVII, należy umieścić punkty podane w dodatku n. XXIX, a mianowicie:

a) w art. 2 „Statutów” należy przepisać wskazówkę z dodatku n. XXIX n. 2 (str. 290): „Bractwo nauki chrześcijańskiej... i t. d. do słów „Członkowie Bractwa uczą...”;

b) w art. 3 „Statutów” przepisując z § IV a „Środkami”... i t. d. należy w punkcie 4° a) po słowach: „więc a)... dodać z n. 2 dodatku n. XXIX słowa „Członkowie Bractwa będą uczyli dzieci i t. d...” do słów „Członkowie dzielą się...”

c) w art. 6 „Statutów” przepisać § VI Instrukcji z uwagami, poczem dodać: „Bractwo ma swoją..... (przepisując cały n. 3 z dodatku n. XXIX), poczem dodać „kierownik — proboszcz ma prawo promotora, wymienione w niniejszych statutach”;

d) w art. 19, po przepisaniu § XIX Instrukcji dodać z n. 2 dodatku n. XXIX słowa „Członkowie dzielą się... i t. d.” aż do słów „Każdy członek”;

e) w art. 28 dodać: „nadto korzysta z następujących łask i odpustów udzielonych Dekretem Kongregacji św. Oficjum z dnia 6 czerwca 1912 r. (Acta Apostolicae Sedis, t. IV, str. 587—588):

1. *Odpustu zupełnego* dostępują: 1° wszyscy wierni, [po odbyciu spowiedzi i przyjęciu Komunii św. w dniu przyjęcia do Bractwa; 2° wszyscy członkowie Bractwa na tych też warunkach w główne święto Bractwa św. Rodziny (Niedziela w Oktawie Trzech Króli), 3° Ci sami członkowie, na wymienionych warunkach, w następujące święta: Niedziela Wielkanocna, Boże Narodzenie, Niedziela Zielonych Świątek, Trzech Króli, Wniebowstąpienie Pańskie, Nowy Rok,

Boże Ciało, Wniebowzięcie i Niepokalane Poczęcie N. M. Panny, Najśw. Marii Panny tytułu Arcybractwa w Rzymie (14 Stycznia), św. Józef, św. Apostołów Piotra i Pawła, Wsz. Świętych, św. Karola Borromeusza (4 Listopada), św. Józefa Kalasantego (27 sierpnia): 4° członkowie Bractwa, o ile w godzinę śmierci, wyspowiadają się i przyjmą Komunię św., lub z krzyżem, ile zdołają, usta, a w razie niemożności sercem wzywać będą pobożnie Najświętsze Imię Jezusa, a śmierć przyjmą z ręki Bożej jako karę za grzechy.

II. *Odpustów Stacyj Rzymskich* dostępują Członkowie bractwa w dni stacyjne, wymienione w Mszaie Rzymskiej, a mianowicie: a) odpustu zupełnego: w Boże narodzenie, Wielki Czwartek, Wielkanoc, Wniebowstąpienie Pańskie; b) odpustu 30 dni i 30 kwadragen w święta: św. Szczepana, św. Jana Ewang. i Młodzianków (26—28 grudnia), Nowy Rok, Trzech Króli, w trzy niedziele, poprzedzające Post Wielki—Starozapustna, Mięso-pustna i Zapustna, w Wielki Piątek i W. Sobotę, w dni oktawy Wielkiejnocy do niedzieli Przewodniej włącznie, św. Marka, w trzy dni krzyżowe, w dni oktawy Zielonych Świątek aż do soboty tego tygodnia włącznie; c) odpustu 25 lat i 25 kwadragen w niedz. Palmową; d) odpustu 15 lat 15 kwadragen: trzecią niedz. Adwentu, w wigilię Bożego Narodzenia, na Mszy św. (Pasterka) w nocy, na Mszy św. w Boże Narodz. (ranb), w Środę Popielcową, w IV niedz. Postu; e) odpustu 10 lat i 10 kwadragen w I, II i IV niedz. Adwentu, we wszystkie dotąd niewymienione dni W. Postu, w dni Suche (postu kwartalnego), oprócz tygodnia Zielonych Świątek, w którym zyskują odpusty większe (*ob. w. punkt b*). Warunki: a) spowiedź i Komunia św., o ile chodzi o odpust zupełny; stan łaski, względnie akt skruchy doskonałej, o ile chodzi o częściowe odpusty; b) obowiązek odwiedzenia (poza Rzymem) kościoła bractwa (parafjalnego) i modlitwa podług intencji Ojca Św.; c) nauce w tym dniu katechizmu, lub czuwanie nad tem, gdy inni uczą. Odpusty te mogą zyskać wszyscy wierni, o ile będą obecni na nauce katechizmu.

III. *Odpusty częściowe* zyskują Członkowie bractwa: 1-o 10 lat, o ile po wsiach lub drogach uczą katechizmu; 2-o 7 lat i 7 kwadragen, po spowiedzi i Komunii św. w dniu i miejscu, gdzie otwiera się nowe bractwo Nauki chrześcijańskiej; jako też 3-o raz na miesiąc po spowiedzi i Komunii św. zyskuje odpust 7 lat każdy kapłan, gdy: a) głosi naukę w jakiegokolwiek kaplicy lub kościele Bractwa, b) gdy zbiera wiernych na naukę religii, c) gdy niesie lub towarzyszy niesieniu Najśw. Sakramentu do chorych; 4-o członkowie Bractwa zyskują odpust 3 lat za każdym razem, gdy towarzyszą przeprowadzeniu lub pogrzebowi współczłonków na cmentarz, polecając duszę zmarłych Bogu; 5-o członkowie Bractwa dostępują 200 dni odpustu, gdy: a) pobożnie troszczą się o to, ażeby dzieci, służba i t. p. uczęszczali na nauki religijne; b) odwiedzą chorych współczłonków; c) uczestniczą w nabożeństwach, zebraniach Bractwa, lub procesjach Bractwa, urządzanych za zgodą Biskupa; 6-o ciż sami dostępują 100 dni odpustu, gdy w dniu powszednie publicznie lub prywatnie uczą katechizmu.

Wszystkie te odpusty, z wyjątkiem odpustu na godzinę śmierci, można też ofiarować za dusze zmarłych.

IV. *Przywileje*: 1. wszyscy kapłani, zapisani do Bractwa, mają indult Ołtarza uprzywilejowanego 4 razy na tydzień za każdą duszę, za którą odprawiają Mszę św. 2. Wszystkie Msze, odprawione za dusze

każdego członka Bractwa przez jakiegokolwiek kapłana, mają łaski, jak-gdyby je odprawiono na ołtarzu uprzywilejowaniem, 4-o w aneksaah do statutów należy umieścić „Sposób przyjęcia do Bractwa nauki chrześc. św. Rodziny w parafji N. diec. Podl.“.

Przyjmujący, ubrany w komżę i stułę (może być w kapie), wychodzi do ołtarza, na którym goreją świece. Członkowie, przystępujący do bractwa, klęczą przed kratkami, trzymając w ręku zapaloną świecę.

Przyjmujący klęcząc odmawia lub śpiewa: cały hymn: Veni Creator, V. i modlitwę „Deus qui corda...“, poczem zwraca się z przemową do obecnych (przemowę można odłożyć na zakończenie), o ile Bractwo używa medaliku lub znaku poświęca go podług formy, podanej w Rytuale.

Członkowie składają przyrzeczenie: „Ja N. N. przystępując, do Bractwa nauki chrześcijańskiej, uroczyście przyrzekam zachować wszystkie tego Bractwa statuty i tak postępować w całym życiu, aże-bym Panu swojemu i Mistrzowi we wszystkim coraz więcej się podobiał, iżbym żywot wieczny, z Nim otrzymał. Z miłości do Zbawiciela Najśłodszego postanawiam modlić się, wedle sił pracować i troszczyć się, by Dobry Jezus był coraz więcej i coraz lepiej poznawany, wielbiony i miłowany. Tak mi dopomóż, Panie Boże Wszechmogący, Najśw. Rodzino-Patronko Bractwa i wszyscy święci. Amen“.

Po przyrzeczeniu przyjmujący, stojąc przy ołtarzu, zwrócony twarzą do ludu mówi:

Auctoritate mihi concessa ego te (vos) recipio et adscribo Confraternitati de doctrina christiana teque (vosque) participem (participes) facio omnium gratiarum, indulgentiarum, privilegiorum, bonorumque spiritualium ejusdem Confraternitatis, in nomine † Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Na zakończenie odmawia się lub śpiewa Te Deum z wersetami i modlitwami pro gratiarum actione.

Statut 136.

W sprawie „bractwa Najświętszego Sakramentu“ wyjaśnia: 1-o w statutach tego Bractwa w art. 2 należy przepisać punkt 2-gi z dodatku n. XXVIII; 2-o w art. 28 statutów należy dodać „nadto korzy-sta z następujących łask duchownych (Rescr. auth. II, n. 22).

I. Odpustu *zupelnego* dostępują członkowie Bractwa: 1-o w dniu przystąpienia do Bractwa, po odbyciu spowiedzi i przyjęciu Komunii św.; 2-o w piątek w oktawie Bożego Ciała (nazajutrz po święcie Bożego Ciała), o ile w tym dniu odbędą spowiedź i przyjmą Komunię świętą i będą uczestniczyli w procesji, modląc się podług intencji Ojca św.; poza Rzymem, członkowie Bractwa mogą powyższy odpust *zupelny* na wymienionych warunkach zyskać albo w sam dzień Bożego Ciała, albo w oktawie, gdy będą na procesji; kto zaś dla ważnej przeszkody nie może być wtedy na procesji, zyskuje odpust, o ile wypełni inne wymienione warunki; 3) w godzinę śmierci, po spowiedzi i Komunii św., gdy, o ile to możliwe, usta wzywają Najśw. Imienia Jezus, a przynajmniej uczynią to w sercu; 4) w każdą trzecią niedzielę miesiąca, o ile po spowiedzi, Komunii św., będą na procesji i nawiedzą kościół lub kaplicę publiczną i pomodlą się według intencji Ojca św.; 5) w Wielki Czwartek przy dopełnieniu tychże warunków.

II. Odpustów *cząstkowych* dostępują członkowie Bractwa: 1-o 7 lat

i 7 kwadragen: a) na Boże Ciało — warunki: spowiedź, Komunja św. i modlitwa podług intencji Ojca św.; b) takiegoż odpustu dostępują, ile razy towarzyszą ze świecą gorejącą Najśw. Sakramentowi, noszonemu do chorych lub gdzieindziej; c) również tego odpustu dostępują, gdy w W. Czwartek nawiedzą wystawiony Przenajśw. Sakrament oraz przez jakiś czas pomodlą się sercem skruszonym i pobożnie podług intencji Ojca św. przed Najśw. Sakramentem; d) raz na dzień zyskują takiż odpust, gdy ze skruszonym sercem nawiedzą w godziny popołudniowe Najśw. Sakrament w kościele lub w kaplicy publicznej oraz pomodlą się tam według intencji Ojca św.; 2-o 100 dni, ile razy wypełniają jakikolwiek uczynek pobożny lub miłosierny, np. towarzysząc pogrzebowi, udzielając jałmużny, ucząc nieumiejętnych i t. p.

Wszystkie, wyżej wymienione odpusty, oprócz odpustu na godzinę śmierci, można ofiarować za dusze zmarłych.

W aneksach do statutów należy umieścić: „Sposób przyjęcia do Bractwa Najśw. Sakramentu w parafii N., diecezji Podlaskiej“.

Tu należy przepisać sposób przyjęcia do Bractwa nauki chrześcijańskiej, zmieniając nazwę w przyrzeczeniu „do Bractwa Najśw. Sakramentu“ oraz po słowach „miłowany“, dodając: „a zwłaszcza z całego serca wielbić Zbawiciela w Najśw. Sakramencie obecnego i ze wszystkich sił swoich przyczyniać się do pomnożenia tej czi Pana mojego, który z miłości ku nam stał się więźniem w Boskiej Eucharystji“, wreszcie w formule: „Auctoritate“ zmienić nazwę na „Confraternitati Smi Sacramenti“.

Statut 152.

Św. Kongregacja św. Oficjum pod d. 22 Marca 1913 r. wydała pismo do Ordynariuszów w sprawie t. zw. postu eucharystycznego przed Mszą św. Treść tego pisma podano w „Wiad. Diec. Podl.“ (1923 r., str. 109—110). W powyższej sprawie też św. Kongregacja pod 2 Maja 1923 r. wyjaśnia, że „kapłani dyspensowani od postu eucharystycznego przed Mszą drugą, spożyć mogą aklucję w pierwszej Mszy św.. wyjaśnienie to aprobował Ojciec, św. d. 3 Maja 1923 r. (Ob. Acta Apostol. Sedis, 1923, str. 583).

Stat. 162,3-o.

Ś. Kongregacja Soborowa pod dn. 7 listopada 1923 r. Nr. 4711/23 udzieliła Ordynariuszowi diecezji Podlaskiej na lat pięć indultu, iżby kapłani mogli pobierać stypendjum za binacje na rzecz Seminarjum większego (diecezjalnego) i mniejszego (liceum biskupiego).

Statut 167.

Dekretem św. Penitencjarji Apostolskiej z dnia 7.XI. 1923 r. Nr. 1847/23 J. E. Biskup otrzymał dla wiernych odpust zupełny, którego raz na rok, na zwykłych warunkach mogą dostąpić wszyscy przystępujący do Komunji św. Generalnej w kościele katedralnym w dniu, oznaczonym przez J. E. Ks. Biskupa, w tym celu proboszcz katedry corocznie na dzień 1 stycznia będzie składał podanie o wyznaczenie dnia Komunji św. Generalnej w katedrze, załączając swój projekt do tego terminu, a otrzymawszy reskrypt pouczy wiernych o tej łasce w każdą niedzielę Zaustną (Dominica Quinquagesimae). Przywilej ten J. E. Ks. Biskup otrzymał dotąd, dopóki będzie rządził diec. Podlaską.

Na mocy zaś indultu św. Kongregacji Soborowej z dnia 7 listopada 1923 r. Nr. 4710/23 udzielonego na lat pięć Komunja Wielka-

nocna u nas może rozpoczynać się w środę Popielcową. O powyższem Wielebne Duchowieństwo będzie pouczało wiernych w każdą niedzielę zapustną (Dominica Quinquagesima), nadmieniając, że na mocy Kan. 859 § 2 J. E. Ks. Biskup przedłuża termin Komunii Wielkanocnej do Trójcy Przenajśw. włącznie.

Stat. 209.

Św. Kongregacja św. Oficjum pod d. 5 listopada 1923 r., aż do roku 1928, udzieliła Ordynarjuszowi diecezji Podlaskiej władzy dyspensowania od przeszkody „mixtae religionis, et, si, casus ferat, etiam super disparitate cultus ad cautelam“, przyczem zastrzega tę władzę do wypadków „o ile stronę akatolicką przed ślubem nie da się doprowadzić do prawdziwej religji, albo strony katolickiej nie da się odwieść od tegoż ślubu, byleby przedtem, zgodnie z przepisem Kodeksu Pr. K., kan. 1061 § 2, normalnie zastrzeżone były całkowicie warunki wymagane przez Kościół, a sam Najdostojniejszy Ordynarjusz będzie posiadał moralną pewność o ich dopełnieniu“.

Nakazuje też „należy upomnieć narzeczonych, iż nie wolno im, ani przed, ani po zawarciu małżeństwa w obliczu Kościoła, udawać się także do ministra akatolickiego dla wyrażenia lub odnowienia zgody małżeńskiej, inaczej, w myśl Kodeksu Pr. K., kan. 1063 § 1, strona katolicka wpadnie tem samem w ekskomunikę, zastrzeżoną Ordynarjuszowi, według kan. 2319 § 1, n. 1-o, zresztą proboszcz powinien ściśle zachować to, co podaje kan. 1063 § 2. O ile zaś strony żyją wówczas w nałożnictwie, należy użyć odpowiednich środków, by zgorzenie, o ile ono istnieje, usunąć, a stronę katolicką dobrze przygotować do przyjęcia łaski Bożej; o ile zaś usiłowała zawrzeć związku małżeńskie wobec ministra akatolickiego, należy ją uprzednio rozgrzeszyć od zaciągniętej cenzury, nałożywszy także odpowiednią zbawienną pokutę.

Ponadto Ordynarjusz Podlaski otrzymał władzę „sanandi in rache matrimonia attentata coram officiali civili vel ministro acatholico“, o ile były zawarte „cum impedimento mixtae religionis aut disparitatis cultus“, lecz tylko wtedy, gdy „w obojgu małżonkach trwa zgoda małżeńska i nie dałoby się prawowicie doprowadzić ich do odnowienia tej zgody, bądź dlatego, że strony akatolickie bez narażenia współmałżonka katolickiego na ciężką szkodę lub niewygodę, nie można pouczyć o nieważności małżeństwa, bądź też dlatego, że w żaden sposób nie da się doprowadzić strony akatolickiej do odnowienia zgody małżeńskiej w obliczu Kościoła, lub do złożenia gwarancji według przepisów Kodeksu Pr. Kan., kan. 1061, § 2, i to tylko w tych wypadkach, gdy nie zachodzi inna jakaś przeszkoda unieważniająca, od której Ordynarjusz nie posiada władzy dyspensowania lub sanowania“.

Wobec powyższego: 1) Wielebne duchowieństwo będzie ściśle przestrzegało przepisu stat. 209 i Dodatku Nr. XXXIX, 2) w razie wątpliwości, czy gwarancje podpisane przez strony będą zachowane, wymieni to w podaniu o dyspensę, wyłuszczając dokładnie powody i okoliczności odnośne, 3) przed ślubem, po uzyskaniu dyspensy przypomni stronom wyżej wymienioną karę na udających się do ministra akatolickiego, 4) w razie potrzeby uważnienia takiego małżeństwa (sanatio in radice), o ile zachodzą wyżej wymienione okoliczności, zwróci się albo pro foro interno sacramentali, albo pro foro interno extrasacramentali, albo pro foro externo z prośbą o sanację małżeństwa i ściśle wykonana otrzymany reskrypt.

Stat. 226, 4-o

Św. Kongregacja św. Obrzędów pod dniem 12 listopada 1923 № P. 62/23 na przeciąg lat pięciu udzieliła Ordynariuszowi diecezji Podlaskiej władzy subdelegowania kapłanów do poświęcania dzwo-
nów, podług załączonej formuły. O ile zatem kapłani otrzymają po-
wyższą subdelegację, winni ściśle stosować się do następującego
formularza:

Ritus et formula brevior in benedictione novae campanae

Quae ad usum ecclesiae sive sacelli inserviat.

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit caelum et terram.

Psal. 50. Miserere mei, Deus...

Psal. 53. Deus, in nomine tuo...

Psal. 56. Miserere mei, Deus, miserere mei...

Psal. 66. Deus misereatur nostri...

Psal. 69. Deus in adjutorium meum...

Psal. 85. Inclina, Domine, aurem tuam...

Psal. 129. De profundis clamavi...

V. Kyrie, eleison.

R. Christe, eleison.

V. Kyrie, eleison.

Pater noster, *secreto usque ad*

V. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos a malo.

V. Sit nomen Domini benedictum.

R. Ex hoc nunc et usque in saeculum.

V. Domine, exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui per beatum Moysen, legiferum famulum tuum, tubas
argenteas fieri praecepisti, quibus dum sacerdotes tempore sacri-
ficii clangent, sonitu dulcedinis populus monitus ad te adorandum
fieret praeparatus, et ad celebrandum conveniret: praesta quae-
sumus, ut hoc vasculum, sanctae tuae Ecclesiae praeparatum, a Spi-
ritu Sancto per nostrae humilitatis obsequium sancti † ficetur, ut
per illius tactum et sonitum fideles invitentur ad sanctam Eccle-
siam et ad praemium supernum. Et cum melodia illius auribus in-
sonuerit populorum, crescat in eis devotio fidei, procul pellantur
omnes insidiae inimici, fragor grandinum, impetus tempestatum, tem-
perentur infesta tonitrua, prosternat aëreas potestates dextera tuae
virtutis: ut hoc audientes tintinnabulum contremiscant et fugiant
ante sanctae crucis vexillum in eo depictum. Quod ipse Dominus
noster praestare dignetur, qui, absorpta morte, per patibulum Cru-
cis regnat in gloria Dei Patris cum eodem Patre et Spiritu Sancto,
per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

*Nunc Officians ponit incensum in thuribulum et benedicit: et pri-
mum aqua benedicta aspergit circumeundo campanam, choro dicente:*

Asperges me, Domine, hyssopo et mundabor: lavabis me et super nivem dealabor.

Dein incensat circumeundo campanam, choro dicente:

Dirigatur, Domine, oratio, mea: sicut incensum in conspectu tuo.

Officians prosequitur:

Oremus

Omnipotens Dominator Christe, quo secundum carnis assumptionem dormiente in navi, dum oborta tempestas mare conturbasset et protinus excitato et imperante dissiluit: tu necessitatibus populi tui benignus succurre: tu hoc tintinnabulum Sancti Spiritus rore perfunde: ut ante sonitum illius semper fugiat bonorum inimicus, invitetur ad fidem populus christianus, hostilis terreatur exercitus, confortetur in Domino per illud populus tuus convocatus, ac sicut Davidica cithara delectatus desuper descendat Spiritus Sanctus: atque ut Samuele agnum lactentem mactante in holocaustum regis aeterni imperii, fragor aurarum turbam repulit adversantium: ita dum hujus vasculi sonitus transit per nubila, Ecclesiae tuae conventum manus conservet angelica, fruges credentium, mentes et corpora salvet protectio sempiterna. Per te, Christe Jesu, qui cum Deo Patre vivis et regnas in unitate ejusdem Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

V. In honorem Sancti N.

R. Amen.

Tum Officians producit super campanam benedictam signum Crucis, et discedit cum ministris.

Statut 242.

Oдноśnie do odpustów, przywiązanych do wystawienia Przenajśw. Sakramentu, należy wiernych pouczyć o łaskach, których udzielił Ojciec św. Pius X dekretem św. Oficjum z d. 22 stycznia 1914 r., a mianowicie:

I. Zatwierdził odpusty, nadane przez ś. p. Papieża Piusa IX dn. 26 listop. 1876 w czasie wystawienia 40-godz. nabożeństwa w Rzymie lub gdziekolwiek na modłę tegoż odprawiającego się oraz przywileje ołtarzy, udzielone przez ś. p. Piusa VII dn. 10 maja 1807 r.

(Odpust zupełny raz na dzień za nawiedzenie Najśw. Sakramentu w dowolnie obranym czasie. Warunki: Spowiedź, Komunja św., modlitwa podług intencji Ojca św.; odpust częściowy 10 lat i 10 kwadranten. za każde nawiedzenie Najśw. Sakramentu pobożnie i z żalem doskonałym za grzechy. Wszystkie ołtarze w tym czasie w kościele, gdzie odbywa się XL godzinne nabożeństwo są uprzywilejowane.

II. Zezwolił jednak, aby tam, gdzie według zdania miejscowego Ordynariusza nabożeństwo 40-godzinne, według wymagań instrukcji Klementyńskiej, nie może być odprawione, dla uzyskania wspomnianych odpustów i przywileju wystarczało wystawienie ku czci publicznej Przen. Sakramentu w monstrancji w dniu pierwszym o którejkolwiek godzinie ranej lub około południa, aż do końca tegoż dnia, w drugim dniu podobnie jak w pierwszym, w trzecim zaś albo w południe albo wieczorem schowanie Przen. Sakramentu, chociaż w porze nocnej wystawienie będzie przerwane.

III. Jeżeli do jakichkolwiek modlitw lub ćwiczeń, różniących się od wspomnianych, a odmawianych już to publicznie, już to prywatnie w kościołach lub w jakichbądź kaplicach, przywiązane są te same

odpusty i przywileje, co pod p. I. zacytowane znosi się je zupełnie, chociażby w jakikolwiek sposób były udzielone.

IV. Tam, gdzie nieprzerwanie odbywa się uroczyste wystawienie w monstrancji Przen. Sakramentu, przynajmniej przez miesiąc, acz z nocnymi przerwami, wierni po odbytej spowiedzi i przyjęciu Komunii św., po odmówieniu modlitw podług intencji Ojca św., mogą uzyskać odpust zupełny raz w każdym tygodniu; przy każdym zaś nawiedzeniu, odpust 7 lat i tyluż kwadragen, wzbudziwszy przynajmniej akt skruchy. Kapłanom zaś celebrującym w którymkolwiek dniu Mszę św. w tymże kościele lub kaplicy, przysługuje przywilej ołtarza na rzecz jakiejkolwiek duszy czyścowej.

V. Wreszcie, o ile w inny sposób nie oznaczono, jakiego odpustu dostąpić można przy każdym innym nawiedzeniu publicznie wystawionego Przen. Sakramentu, za każde takie nawiedzenie z sercem skruszonym udzielił odpustu 7 lat i tyluż kwadragen.

VI. Wszystkie wyżej wymienione odpusty, w celu niesienia pomocy zmarłym, ofiarowane być mogą za dusze czyścowe podług woli każdego z wiernych.

Dekret ten na wsze czasy ważny, bez wydania osobnego Brewe i bez względu na jakiegokolwiek inne przeciwne rozporządzenia.

Stat. 242.

Św. Kongregacja św. Obrzędów pod d. 12 listopada 1923 r. N. P. 62/23 udzieliła na lat pięć indultu na odprawianie, lecz tylko w kościołach parafjalnych nie więcej, niż jednej Mszy św. żałobnej w tej samej intencji, trzy razy na tydzień, przyczem o ile wypadnie dzień zgonu lub pogrzebu (dies obitus, aut depositionis), albo dzień III, VII, XIII potem, albo rocznica (dies anniversaria) może być odprawiona Msza czytana, o ile zaś wypadnie Msza św. codzienna (Missa de requie quotidiana) winna być śpiewaną (cum cantu), chyba, że nie może być Msza św. śpiewana, wówczas można odprawić tę Mszę św. czytaną. Indult ten nie przysługuje w święta rytu zdwojonego 1 lub 2 klasy, w święta uroczyste, choćby zniesione (suppressa), w oktawy i ferje uprzywilejowane, w dni suche (Quatuor temporum), w dzień II Krzyżowy (ferja II Rogationum), w wigilję albo ferję, w których uprzedza się lub przenosi Mszę z niedzieli.

Wobec tego informację, podaną pod N. 105. *Uwaga 1-o* w „Porządku nabożeństw“ (Synod str. 417), należy zmienić stosownie do brzmienia wspomnianego indultu, a mianowicie: 1-o przywilej dotyczy tylko kościołów *parafjalnych*; 2-o w kościołach tych proboszcz wyznaczy trzy dni do korzystania z przywileju, z wyjątkiem wyżej wymienionych niedziel, świąt, ferj i wigilji; 3-o w dni wyznaczone w każdym kościele mogą być odprawiane Msze św. żałobne, ale każda według innej intencji; 4-o w ferje W. Postu, oprócz Mszy św. czytanych, dozwolonych w pierwszą ferję w tygodniu, na mocy ogólnych rubryk, może proboszcz, na mocy powyższego przywileju, wyznaczyć trzy dni w tygodniu na Msze żałobne, o ile w te dni nie przypada święto, wigilja lub ferja, wyżej wymienione.

Stat. 260.

Dekretem św. Penitencjarii z d. 7.XI. 1923 r. N. 1847-23 J. E. Biskup Ordynariusz otrzymał, dopóki rządzić będzie diecezją Podlaską, przywilej osobisty, iż wierni, którzy w czasie Misyj parafjalnych, odbywanych za pozwoleniem Biskupa w diecezji, o ile wysłuchają przynajmniej połowę nauk, mogą dostąpić *odpustu zupełnego*;

za każdą zaś pobożnie wysłuchaną naukę na tychże misjach—*odpustu częściowego* 200 dni. Warunki zyskania odpustów zwykle. Stąd *Wielebne Duchowieństwo*, wypełniając punkt 2 Instrukcji, podanej w Dodatku Nr. XLIV (Synod diec. Podl., str. 329), jednocześnie prosić będzie J. E. Ks. Biskupa o możliwość korzystania z tych łask, a otrzymawszy reskrypt ogłosi o tem wiernym na tydzień przed rozpoczęciem Misyj oraz przypomnieć to należy wiernym na początku i podczas samych Misyj.

Stat. 266.

J. E. Biskup Ordynariusz wyżej wymienionym dekretem św. Penitencjarji otrzymał dla wiernych przywilej, iż mogą dostąpić *odpustu zupełnego*, o ile odwiedzą w czasie Synodu diecezjalnego kościoł, w którym się ów Synod odbywa. Warunki zyskania odpustu zwykle. Przywilej ten udzielony został J. E. Ordynariuszowi na czas rządów diecezją Podlaską.

Statuty 14,4-o; 18, 21, 117,9-o; 242.

1) W „Porządku Nabożeństw“ nikomu z kapłanów żadnych zmian robić nie wolno, 2) gdzie czas odprawiania nabożeństw w „Porządku“ wskazanym nie jest, lub „Porządek“ wyraźnie pozwala ks. Rządcom kościoła wprowadzić jakąś zmianę, Rządca kościoła projekt zmiany w dwóch egzemplarzach przedstawi Władzy Diecezjalnej do zatwierdzenia i dopiero, po otrzymaniu takowego, projekt swój wprowadzi w życie, 3) projekty takie winny być przesyłane Kurji w dwóch egzemplarzach, 4) na odpowiedź należy jak i do wszelkich korespondencyj, załączać, w myśl stat. 59, 5-o, dwa znaczki pocztowe odpowiedniej wartości, jeżeli zaś odpowiedź ma być obszerniejsza lub polecona, to przysłać należy tyle znaczków, ile pocztowe przepisy wymagają.

Siedlce, dnia 19 stycznia 1924 r.

Wikariusz Generalny e sp. mand.

Biskup Sufragan Podlaski

† Czesław Sokołowski

Kanclerz Kurji

Prłat Dom. J. Św., Kanonik Kap. Katedr.

ks. Julian Ryster

2 Komisji do spraw bractw i stowarzyszeń religijnych.

Bractwo Trzeźwości.

Zgodnie z dekretem św. Oficjum z dn. 21 maja 1914 roku oraz dekretem Biskupa Podlaskiego z dn. 4 stycznia 1924 r. Nr. 37, Bractwa trzeźwości św. Józefa w diecezji naszej umieszczą w statutach (art. 28) wyliczenie następujących łask duchownych;

Odpusty dla członków Bractwa:

I. *Odpust zupełny*: 1-o w dniu przyjęcia do Bractwa, 2-o w dzień św. Józefa (19 marca); 3-o w dzień św. Jana Chrzciciela (24 czerwca) lub w najbliższą niedzielę; 4-o w święta: Bożego Narodzenia, Wielkanoc, Wniebowzięcia N. M. Panny, Wszystkich Świętych; 5-o raz na miesiąc w dzień dowolnie obrany—za odmawianie codziennie przez cały miesiąc modlitwy, niżej podanej; (warunki do zyskania tego od-

pustu zupełnego: spowiedź, Komunja św., nawiedzenie kościoła i modlitwa podług intencji Ojca św.).

II. *Odpusty cząstkowe*: 1-o 7 lat i 7 kwadragen w dniu 2 lutego, Niedzielę Zapustną (Piędziesiątnicę), św. Szymona i Judy i w I Niedzielę Adwentu za nawiedzenie kościoła i odnowienie przyrzeczenia powstrzymania się od trunków; 2-o 300 dni za każdy raz: a) za usiłowanie poczynione, by odwieść ludzi, oddanych pijaństwu, od tego nałogu, b) za doprowadzenie takiego człowieka do zapisania się do Bractwa trzeźwości, c) za każde uczestniczenie w zebraniach Bractwa.

Wszystkie odpusty można ofiarować za dusze zmarłych.

III. Msza św. odprawiona przez każdego kapłana, za duszę członka Bractwa posiada odpust ołtarza uprzywilejowanego.

Modlitwa, zaaprobowana przez Biskupa Podlaskiego, dla członków Bractwa Trzeźwości:

Panie Jezu Chryste, na uczczenie tej męki, której doznałaś będąc żółcią i octem pojony, pragnę wiernie dochować przyrzeczenia, uczynionego Tobie, przestrzegania trzeźwości w całym życiu mojem. Ty, mi, o Jezu Najmiłosierniejszy nie odmawiaj Swej łaski, bym wytrwał w tem postanowieniu, za przyczyną Najśw. Dziewicy, św. Jana Chrzciciela i św. Józefa, Patrona Bractwa. Amen.

Nieumiejący czytać odmówią w tej intencji 3 Zdrowaś Marja.

Sposób przyjęcia do Bractwa wstrzemięźliwości.

W ogólnym zarysie to samo, co podano odnośnie do przyjmowania członków do Bractwa nauki chrześcijańskiej, (ob. wyżej, str. 12), zmieniając wzmiankę „ad Confraternitatem sobrietatis St. Joseph” oraz umieszczając następujące przyrzeczenie:

„Ja NN. przyrzekam P. Jezusowi Miłosiernemu, że statuty Bractwa trzeźwości św. Józefa, wiernie i całkowicie zachowam, przez całe życie moje powstrzymywać się będę od wszelkich trunków, upajających (wódki, rumu i likierów), z umiarkowaniem zaś używać będę wina, piwa i miodu, a inne osoby, wedle sił i możliwości, odwozдить będę od pijaństwa.

Jezu! pojony żółcią i octem za niewstrzemięźliwości nasze, przyjmij to moje przyrzeczenie, wspomagaj mnie łaską swoją, bym w przyrzeczeniu swoim wytrwał wiernie przez całe życie moje. Matko Najświętsza bądź mi obroną i ucieczką przed pokusami niewstrzemięźliwości.

Św. Janie Chrzcicielu i św. Józefie, Patronie Bractwa, wspierajcie mnie przyczyną Swoją przed Panem. Amen.

Z Komisji do spraw organistów Diecezji Podlaskiej.

W Wilczyskach, dekanatu Żelechowskiego (st. poczt. Żelechów), od kwietnia r. ub. wakuje posada organisty. Wilczyska są parafją I kl., objąć ją więc mogą, w porządku przez Regulamin dla organistów w § 20 wskazany, kandydaci odpowiadający §§ 4 — 8 tegoż Regulaminu.

Uwaga. Ponieważ Komisja nie posiada żadnych funduszków na korespondencję z pp. organistami, niniejszem zawiadamiam, iż na żadne ich pisma w sprawach ich osobistych odpowiadać i żadnych ogłoszeń w Wiadomościach Diecezjalnych robić nie będzie, o ile nie

będzie nadesłana odpowiednia suma na pokrycie kosztów korespondencji lub ogłoszeń.

To samo stosowane będzie i do XX Proboszczów w sprawach organistowskich. Przewodniczący Komisji Diecezjalnej

ks. dr. K. Dębiński.

Informacje z prawa państwowego.

Wyciąg z ustawy Sejmowej z, d. 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym (Dz. Ustaw R. P. 1923 r.—Nr. 94).

1. Na cele związane z naprawą skarbu Rzeczypospolitej Polskiej będzie pobrany w ciągu lat trzech od roku 1924 aż do końca roku 1926, w sześciu ratach półrocznych, jednorazowy podatek majątkowy w ogólnej sumie, równającej się wartości jednego miljarða franków złotych (Art. 1).

2. Podatek majątkowy opłacają: a) osoby fizyczne, mające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania, lub przebywające na tym obszarze dłużej niż rok—od wartości całego ich majątku; b) osoby prawne, mające siedzibę na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej—od wartości całego ich majątku (Art. 2).

3. Od podatku majątkowego wolne są osoby, których cały majątek nie przenosi wartości 3,000 franków złotych (Art. 3).

4. Przedmiotem podatku jest wszelki majątek nieruchomy i ruchomy osoby opodatkowanej po potrąceniu długów i ciężarów, które majątek ten zmniejszają, według stanu w dniu 1 lipca 1923 r. (Art. 5).

5. Przy określeniu wartości majątku nie będą brane pod uwagę: a) biblioteki, zbiory naukowe bez względu na ich wartość, meble, odzież, sprzęty domowe do osobistego użytku płatników i ich rodzin do wysokości 5,000 franków złotych; b) majątki lub ich części, które służą bezpośrednio celom kultu religijnego, naukowym, oświatowym, kulturalnym, dobroczynnym i sanitarnym, lub których dochody obracane są wyłącznie na powyższe cele (Art. 3).

6. Wartość przedmiotów majątkowych oblicza się wedle ich przeciętnej wartości obiegowej, jaką posiadały w dniu 1 lipca 1923 roku. Wartość tę wyraża się w markach polskich i przelewa na franki złote według kursu: jeden frank złoty równa się dwadzieścia tysięcy marek (Art. 7).

7. Ustalenie stanu i wartości majątków podlegających opodatkowaniu i wymiar podatku należą w pierwszej instancji do Komisji szacunkowej, a w drugiej instancji do Komisji odwoławczych. (Art. 12).

8. Czynności przygotowawcze do wymiaru podatku są następujące: a) Zarządy gminne wiejskie i miejskie (magistraty) winny sporządzić do dnia 31 grudnia 1923 r. według wzoru i instrukcji, podanych w rozporządzeniu Ministra Skarbu, spisy osób, zamieszkałych w obrębie gminy i posiadających majątek. Równocześnie ze sporządzeniem spisów zarządy gminne doręczą każdej osobie, wciągniętej do spisu, formularz zeznania o majątku (Art. 24), b) Wszystkie osoby; obowiązane w myśl niniejszej ustawy do opłacania podatku majątkowego, winny najpóźniej do 31 stycznia 1924 r. sporządzić i doręczyć zarządowi gminy za pokwitowaniem otwarte lub pomieszczone w zamkniętej kopercie zeznania pisemne, lub złożyć w zarządzie gminnym zeznania ustne o swoim majątku. Zamiast zeznań o majątku osób,

które nie spełnią obowiązku, ciężącego na nich, w myśl części pierwszej niniejszego artykułu, odnośne dane o stanie i wartości majątku zbiorą zarządy gminne (magistrat) (Art. 25).

9. Zeznanie ma zawierać określenie części składowych majątku i jego stanu oraz wartości w markach.

10. Od oszacowania majątku, dokonanego przez Komisję szacunkową, względnie przez Izbę Skarbową, oraz od obliczenia podatku przysługuje płatnikowi prawo odwołania się do Komisji odwoławczej w ciągu 30 dni, licząc od dnia następnego po doręczeniu nakazu płatniczego. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem tej władzy podatkowej, która wydała nakaz płatniczy.

Wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia podatku w przepisanych terminach (Art. 45).

11. Terminy płatności rat podatku majątkowego przypadają: pierwszej raty w czasie od 15 kwietnia do 15 maja 1924 r., drugiej w listopadzie 1924 r., pozostałych zaś czterech rat — w czerwcu i grudniu drugiego i trzeciego roku (Art. 49).

12. Kto nie złoży w terminie wyznaczonym zeznania o majątku, wymaganego w myśl art. 25, ulegnie karze grzywny do kwoty, odpowiadającej tysiącowi franków złotych. Kara ta może być powtarzana. (Art. 70).

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Czerwony sztandar przy pogrzebach.

Ciekawą i nader aktualną sprawę porusza Dr. Grosan w *Kwartalniku teologicznym*, wychodzącym w Linzu (3 zeszyt 1923 r.), mianowicie, jak ma się zachować proboszcz na wypadek, gdy socjalista należycie przed zgonem przysposobiony, przyjął ostatnie św. Sakramenta — a więc na pogrzeb kościelny zasługuje, — towarzysze zaś jego biorą udział w pogrzebie z czerwonym sztandarem? W sprawie tej trzeba wziąć pod uwagę:

1-o Socjaliści oczywiście religię zwalczają. Lecz bywają i tacy, którzy wstępują w szeregi socjalistów pod przymusem z powodu szczególnych czy to prawdziwych, czy to rzekomo koniecznych warunków. Dlatego w pewnych wyjątkowych wypadkach zewnątrzna tylko przynależność do socjalizmu może być w sumieniu usprawiedliwioną, a przynajmniej od grzechu ciężkiego uniewinniać, o ile dana jednostka ponosiłaby rzeczywiście wielką szkodę, gdyby oświadczyła, iż do partii socjalistycznej nie należy.

2-o Czerwony sztandar, jako godło socjalizmu, byle był pozbawiony emblematów i napisów, obrażających religię, wyraża tylko należenie do związku socjalistycznego, stąd na używanie takiego sztandaru trzeba tak patrzeć, jak i na należenie do związku. Stowarzyszenie zaś nie zmienia swego charakteru przez to, że używa lub nie własnego sztandaru.

3-o Socjalista, przyjmując przed śmiercią ostatnie św. Sakramenta, potępił tym samym, in foro externo, swój związek socjalistyczny i jawnie uczynił wyznanie wiary katolickiej. Takemu przeto nie można odmówić pogrzebu kościelnego.

4-o Wszelka manifestacja antyreligijna, a zatem i obnoszenie czerwonego sztandaru, w czasie obrzędu pogrzebu kościelnego, jest wielką zniewagą dla religii. Dlatego kan. 1233 § 2 postanawia: „Nie można nigdy dopuszczać (numquam admittantur) (do pogrzebów) stowarzyszeń lub godeł, religii katol. jawnie wrogich“. Słowo „admittantur“ oznacza pozytywne przyzwolenie, jakim się dopuszcza stowarzyszenia lub sztandary antyreligijne do pogrzebu. Proboszcz więc nigdy nie może udzielić takiego zezwolenia, a nawet nie może pozwolić na to, aby wierni przypuszczali, że go udzielił. Gdyby zatem takie zaszły okoliczności, iż wierni w tym względzie mogliby mieć błędne mniemanie, winien proboszcz dobitnie wykazać, iż pozwolenia nie dał i bezbożną manifestację potępia. Jak to zaś ma uczynić, zależy będzie zupełnie od danych okoliczności. Gdyby mimo wszystko potępienie podobnej manifestacji okazało się bezskuteczne, nie pozostaje w praktyce proboszczowi nic innego, jak od pogrzebu się usunąć.

5-o Proboszcz jednak zazwyczaj nie jest do tego obowiązany. Umarły bowiem i jego krewni mają prawo żądać, aby proboszcz odprawił pogrzeb podług obrządku Kościoła i nie mogą być tego prawa pozbawieni z powodu przewrotnego postępowania innych. Odmawianie pogrzebu kościelnego jest istotnie ciężką karą, której z powodu winy drugich nakładać nie można. I tak: Kościół pozwala na pogrzeb kościelny osobie, której zwłoki mają być spalone, byle było wiadomem, iż ta osoba przed zgonem nie żądała palenia zwłok (Sw. Oficjum dn. 15-XII-1886). Sama zresztą roztropność pasterska nakazuje, aby w okolicznościach smutnych nie podniecać zaciekłości wrogów. Skądinąd nie nakazuje tego żadne prawo kościelne. Bierny bowiem udział czyli obecność, gdy bezskutecznie użyto wszelkich środków uniknięcia zgorzenia, poprzedzona otwartym lub równoznaczącym protestem, nie oznacza zezwolenia („admittere“), jak tego kan. 1233 § 2 zabrania,

6-o W jednym tylko wypadku winien proboszcz usunąć się od pogrzebu, mianowicie gdyby na sztandarze widniały oznaki lub napisy antyreligijne. Wówczas bowiem musiałyby proboszcz zabronić obrzędu religijnego i wstępu do kościoła, gdyż byłby to objaw formalnej pogardy dla religii, a do tego dopuścić nie wolno. Tem bardziej nie wolno wprowadzać takich godeł do kościoła, owszem, chociażby czerwony sztandar nie był opatrzony w godła i napisy wrogie religii, według orzeczeń Stolicy Ap., powinien proboszcz koniecznie żądać, aby sztandary wraz z sztandarem pozostał zewnątrz kościoła. (Ob. kard. Gennari, „Consultazioni etc. Neapol 1893, str. 621).

Ks. dr. J. O.

O parcelację dóbr i majątków kościelnych.¹⁾

W dniu 4 grudnia 1923 r. Komisja Rolna przystąpiła do 3-go czytania ustawy o parcelacji i osadnictwie. Zostały rozpatrzone i uchwalone artykuły 1 i 2 ustawy.

W imieniu Klubu Chrześcijańskiej Demokracji poseł Bitner zgłosił cztery poprawki do art. 1, a mianowicie:

¹⁾ Przedruk z Miesięcznika Parterskiego Płockiego, 1926, str. 222.

1) domagająca się uzyskania zgody Stolicy Apostolskiej do parcelacji dóbr kościelnych na kresach wschodnich;

2) aby zamiast dotychczasowej redakcji, która brzmi: „majątków ziemskich t. zw. martwej ręki duchownych, biskupich, kapitulnych, klasztornych i plebańskich, kościołów i gmin wyznaniowych), z wyłączeniem budynków, zamieszkałych przez duchownych i funkcjonariuszy kościelnych, oraz przestrzeni gruntu wedle artykułu 19. W związku z tem, obowiązek uposażenia duchowieństwa w granicach ekwiwalentu za przejęte przez Państwo dobra będzie przez Państwo równocześnie zagwarantowane w układzie ze Stolicą Apostolską,—względnie z właściwymi władzami innych wyznań“, przyjąć redakcję następującą:

„majątków (nieruchomości) ziemskich t. zw. martwej ręki (duchowieństwa, poduchownych, biskupich, kapitulnych, klasztornych, plebańskich, kościołów i gmin wyznaniowych) na zasadzie porozumienia w tym względzie ze Stolicą Apostolską, względnie z właściwymi władzami innych wyznań, przy równoczesnem uregulowaniu spraw uposażenia duchowieństwa i funkcjonariuszy kościelnych oraz instytucji kościelnych i wyznaniowych;

3) domagająca się, aby gminom miejskim i wiejskim były pozostawione ich majątki ziemskie;

4) poprawkę, która miała na celu ustawowe zagwarantowanie poszanowania woli dobroczyńców, którzy stworzyli w swoim czasie fundacje.

Wszystkie te poprawki zgłoszone przez posła Bitnera, w imieniu Chrześcijańskiej Demokracji, za wyjątkiem trzeciej, zostały odrzucone, przyczem głosowali za nimi tylko przedstawiciele Chrześcijańskiej Dem., Katolicko-ludowych i pos. Ozimina z Wielkopolski. W ten sposób przedstawicielom Chrześcijańskiej Demokracji udało się jedynie przeprowadzić uchwałę, zapewniającą miastom ich dotychczasową własność rolną.

Za wnioskami Chrześcijańskiej Demokracji, mającemi na celu należyte uregulowanie spraw dóbr duchownych, poduchownych i fundacyjnych, nie głosowały Związek ludowo-Narodowy i P. S. L. „Piast“. Zwrócić należy specjalną uwagę katolickiej ludności Polski, że posłowie Ciszak i Lisiecki, w imieniu Narodowej Partji Robotniczej, głosowali za wnioskiem posła Poniatowskiego z „Wyzwolenia“, domagającym się rozparcelowania wszystkich dóbr kościelnych bez zgody Stolicy Apostolskiej. W ten sposób zostało zdemaskowane antychrześcijańskie i antykatolickie stanowisko Narodowej Partji Robotniczej.

Z tego cośmy przytoczyli wyżej widać, że protesty Wielkopolskie poskutkowały tylko o tyle, że rząd sprawę parcelacji majątku duchownego chce załatwić za zgodą Stolicy Św., zapewniając przytem duchowieństwu pewien ekwiwalent oraz niewielkie nadziały ziemi.

Dobre to dla nas w b. Kongresówce, bo Kościół de facto tu ziemi już niema—krzywda natomiast dzieje się wielka dla Wielkopolski i Małopolski.

Trudno się tu opędzić pewnemu pesymizmowi, czy aby i w tem, co rząd przyrzeka, znowu nie doznamy zawodu?

Nie mniej każdego katolika boli ta chciwość pewnych partyj na dobro cudze. Tak, najprzód ograbi się Kościół katolicki, potem inne stowarzyszenia, jeśli mają majątki, a dalej, dalej zabierze się majątek i tym, którzy te prawa parcelacyjne stanowili: obszarnikom większym, potem mniejszym, a potem jeszcze chłopom, Tak, bo i dlaczegoby

nie. Zasada zdeptana, zły czyn niesie za sobą drugi czyn też zły, a często gorszy od pierwszego, i to jest właśnie jego przekleństwem.

Jest tu i druga kwestja zasadnicza, mianowicie *nie poszanowanie Konstytucji, która gwarantuje Kościołowi posiadane majątki...*

Kalinka w swej Historji Sejmu Czteroletniego, który pierwszy u nas targnął się na własność kościelną, przytacza słowa marszałka Małachowskiego, „iż odkąd targnęliśmy się na dobra kościelne, przestał nam Bóg błogosławić i wszystko się psuć poczęło“, a potem przyszli nieprzyjaciele, a potem ciężka niewola. Oby to się znowu, uchowaj nas Boże od tego, nie powtórzyło.

Powinniśmy też dobrze sobie zapamiętać, my, katolicy, które to partje tak szcują na Kościół katolicki. Że robią to wyzwoleńcy, socjaliści, komuniści, rzecz zrozumiała. Trudniej pojąć dlaczego to robi partja chłopska—Piasta. Przecież głosi ona, że z Kościołem nie wojuje i że chce dobra chłopu—a przecież ten chłop w większości swojej chce żyć z Kościołem i rozumie potrzeby kościelne. Zupełnie jednak niezrozumiałe jest stanowisko tak zwanego Związku Ludowo-Narodowego, a to tem więcej, że przyrzekali przed wyborami, iż Kościoła bronić będą.

Jaki ostatecznie sprawa parcelacji obrót weźmie, trudno jest cokolwiek stanowczego powiedzieć. W każdym jednak razie obowiązkiem naszym jest oświetlać kwestję tę z punktu zasadniczego, wykazywać, iż Kościół jest osobą prawną, zdolną do posiadania, iż ma prawo do poparcia ze strony rozumiejącego swe zadanie rządu. A i na to należy zwracać uwagę wiernych, iż bez zasobów materialnych Kościół nie może spełnić swych zadań i celów, że duchowieństwo powinno mieć byt swój zabezpieczony, podobnież i fundacje kościelne. I wreszcie, że ograbienie Kościoła z jego posiadłości, jak stwierdza historia, nigdy nie wyszło na dobre dla Państwa, wiernym zaś przysporzy nowego ciężaru.

Kronika kościelna.

Diecezja Władywostocka i pierwszy jej Pasterz.

Dnia 28 października roku zeszłego—jak donosi wychodzący w Charbinie Tygodnik Polski—odbyła się w charbińskim kościele rzymsko-katolickim uroczysta konsekracja X. Karola Śliwowskiego na biskupa władywostockiego. Dnia 4-go listopada ub. r., X. biskup Śliwowski przyjął powinszowania od licznie zgromadzonej młodzieży szkół polskich i rosyjskich, oraz od przedstawicieli kolonji charbińskiej. Rektorem duchownego seminarjum rzymsko-katolickiego w Charbinie został mianowany O. Maurycy Kluge. Misjonarz. O. Kluge pochodzi z Górnego Śląska i włada dobrze językiem polskim. Pracował długie lata na misjach w Chinach, a w r. ubiegłym był rektorem zamkniętego obecnie seminarjum duchownego we Władywostoku. Według planu Kongregacji de Propaganda fide, mają być utworzone nowe biskupstwa katolickie w Syberji i Turkiestanie. Oprócz diecezji władywostockiej będą utworzone w przyszłości nowe biskupstwa w Irkucku, Tomsku, Omsku i Taszkencie.

Kronika miejscowa.

Ze Związku Misyjnego kleru Diecezji Podlaskiej.

Wszystkim Czcigodnym Członkom Związku składam życzenia w rozpoczętym roku wszelkich łask Bożych i błogosławieństwa Bożego Dzieciątka dla ich pracy i zbożnych poczynąń.

W roku ubiegłym Związek liczył 165 członków, którzy wpłacili składek 3.101.000 mkp. Składki te, po potrąceniu kosztów przesyłki i administracyjnych, były przesłane do Sekretarjatu misyjnego w Warszawie w sumie 3.099.300 mk. pol.; na miejscu pozostało na 1924 r. 700 mkp.

Na rok 1924 wnieśli składki członkowskie: J. E. ks. Biskup Ordynariusz Henryk Przeździecki, J. E. ks. Czesław Sokołowski, Biskup Sufragan. ks. dr. Dębiński Karol, ks. kanonik Kalicki Ludwik, ks. Mroziński Aleksander, ks. dr. Opielka Józef, ks. Msgr Pacewski Eugeniusz, ks. Rabczewski Kazimierz, ks. prałat Ryster Juljan i ks. Msgr Stefanowski Marjan.

Uprasza się Czcigodnych konfratrów, by w myśl przysłowia: *bis dat, qui cito dat*, zechcieli jak najspieszniej wnosić składkę na rok bieżący; przyczem najuprzejmiej proszę o łaskawe zwrócenie uwagi na obecną wartość marki polskiej, wszak dziś znaczek pocztowy kosztuje 200.000 mkp. Wobec tego proponowałbym najniższą składkę członkowską na rok 1924 **dwadzieścia złotych polskich**

brat i sługa w Panu

Siedlce, 19 stycznia 1924.

Dyrektor ks. dr. Karol Dębiński.

Z Towarzystwa Misyjnego.

Od 1-go listopada do końca grudnia r. z. złożyły swe ofiary na Misje, następujące Koła parafjalne:

Z parafji Parczew	14.245.000 mk.
„ Grębków	8.000.000 „
„ Domanice	2.405.000 „
„ N. M. P. w Siedlcach	2.060.000 „
„ Św. Stanisława	2.000.000 „
„ Terespol	1.000.000 „
W. P. D-r Jan A. Stach, prof. w Liceum	2.500.000 „

Razem 33.210.000 mk.

Siedlce, dnia 21 stycznia 1924 r.

Ks. Jan Łaski
Skarbnik

BIBLIOGRAFJA.

Pisma Ks. Piotra Skargi są w chwili obecnej najaktualniejszą lekturą dla wszystkich Polaków. Powinny one stać się katechizmem cnót chrześcijańskich i obywatelskich. W kościele, w domu i szkole winno się wychowywać nowe pokolenia w duchu proroczych pism natchnionego kaznodzieji. **Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie** posiada znaczny zapas pism ks. Piotra Skargi, które odsprzedaje po własnych cenach:

1) Wybór pism (Zbiór najważniejszych kazań Skargi), stron 176, cena 75 groszy.

2) Wybór żywotów świętych Starego i Nowego Testamentu, stron 254, cena 1 złtp.

3) Żywoty świętych polskich, stron 172, cena 75 groszy pol.

4) Żywoty świętych apostołów i ewangelistów, stron 64, cena 30 groszy polskich.

W ozdobnej oprawie ze złotym napisem o 20 groszy polskich drożej. Jeden złoty polski równa się jednemu frankowi złotemu według każdorazowego kursu ministerjalnego. Zamawiać można: *Biuro Zarządu Głównego T. S. L. Kraków, ul. św. Anny 5, za pobraniem pocztowem.*

Kalendarz Apostolstwa Modlitwy na rok 1924. Kraków, 1923. Wydawnictwo Księży Jezuitów, Drukarnia „Przeglądu Powszechnego”. Str. 247, + 4 nie licząc.

Kalendarz Apostolstwa Modlitwy, ma ustaloną opinię i ci, co znają jego treść pouczającą i budującą, niecierpliwie wyczekują zawsze nowego wydawnictwa.

Rocznik 1924 nie zawodzi miłośników Kalendarza Apostolstwa Modlitwy. Nie brakuje bowiem, jak zwykle, artykułów aktualnych, miłej beletrystyki, czystej duchowo poezji i przeróżnych informacji.

To też gorąco polecamy „Kalendarz” ten nie tylko do bibliotek parafjalnych, lecz i do rozpowszechnienia wśród rodzin katolickich.

B. S.

Modlitewnik Młodzieży Szkolnej i Akademickiej opracował Ks. Stanisław Wesołowski, b. prefekt szkoły im. Konopczyńskiego. Lwów. Nakładem Księgarni Naukowej (1923 r.) str. 128.

Długoletni prefekt i miłośnik młodzieży szkolnej wydał specjalny „Modlitewnik” dla młodzieży. Samo nazwisko autora daje rękojmię, że wydany „Modlitewnik” odpowiada celowi.

Istotnie ks. Wesołowski nie tylko podał modlitwy najbardziej dostosowane do potrzeb młodzieży, lecz umieścił „przestrogi” i „nakazy”, oraz zbiór myśli p. t.: „Wiązanka cnót chrześcijańskich” (do rozmyślenia”. W ten sposób chroni młodzież przed mechanicznym od-mawianiem modlitw. Podając bowiem materję do rozważania, pobudza do przeżywania pokarmu duchownego.

Format, druk i cały charakter wydawnictwa czynią ten „Modlitewnik” najbardziej praktycznym do użytku, na co zwracamy uwagę ksks. prefektów szkół średnich i starszych oddziałów szkół powszechnych.

B. S.

P. Josephus Antoniewicz. S. J. Vade mecum ad infirmos. Editio emendata etc. Sumptibus PP. Societatis Jesu, Cracoviae 1923, stron 171.

Książeczka bardzo pięknie wydana, w zgrabnym małym formacie (7×11 ctm.), zawiera przepisy kościelne, normujące udzielanie chorym ostatnich Sakramentów św., pouczenia dla chorych, a w dodatku benedykcje domów, szkaplerzy, różańców itd. Nie wątpimy, że znajdzie licznych nabywców wśród Duchowieństwa.

Cena niniejszego zeszytu wynosi milion marek.

Redaktor Ks. Julian Ryster.

Drukarnia Wydziału Powiatowego przy Seimiku Powiatowym w Łukowie, pod kier. W. Piotrowskiego.